

725.091

Magyar Hírlap

agglomeráció

Településfejlesztés

A főváros és környéke

Jelenleg már kormányhatározatok foglalják össze a területfejlesztés, ezen belül a termelőerők területi elhelyezésének irányelveit. Budapest és környéke fejlesztésével is több alkalommal foglalkoztak felső párt- és kormányzati szervek. Ez év közepén ismét szerepel a fővárosi agglomeráció fejlesztési koncepciója a kormány napirendjén.

Célszerű és hatékony tehát, hogy az illetékes párt és tanácsi vezetők konzultálnak időszakonként a lakossági ellátásról, az életkörülmények alakulásáról, a termelőerők területi elhelyezkedéséről, a települések gazdasági fejlődéséről. A közelmúltban a főváros részéről Németh Károly, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a budapesti pártbizottság első titkára és Szépvölgyi Zoltán, a fővárosi tanács elnöke folytatott megbeszélést Pest megye párt- és tanácsi vezetőivel a két nagy közigazgatási egység — közel hárommillió lakos — problémáiról.

A tanácstörvény óta a tanácsok felelőssége és önállósága növekedett a terület és a település fejlesztéséért, a lakossági szükségletek kielégítéséért. Ez a feladat vonatkozik különösen a főváros és Pest megye tanácsi testületeire. A legkülönbözőbb kapcsolatok és egymásra utaltság alakult ki a főváros és környéke között.

Gyorsuló urbanizáció

Budapest társadalmi és gazdasági fejlődésének 100 éve alatt mindig élénk kapcsolatot tartott a környező településekkel. Budapest a városok olyan típusához tartozik, amelyet regionális, központi városnak nevezhetünk, vagyis agglomeráció, település együttes, amelyben célszerű területi munkamegosztás alakul ki a gazdasági és társadalmi élet szerteágazó területein.

Budapest népességének gyarapodása rohamos volt, mivel 1873-ban 296 ezer, 1900-ban 733 ezer és 1930-ban már milliós világváros. Ez a növekedés elsődlegesen a vidéki felvándorlásból, illetve 1950-ben a környező településekkel való egyesítésből adódott. Nagy-Budapest kialakítása óta ismét kialakult a főváros körüli népességtömörülés, mintegy 340 ezer fővel, amely 1985-re a feltételezések szerint 430 ezerre nő.

Munkaerő-ellátás

Budapest és környéke között az intenzív kapcsolat elsődlegesen a népesség foglalkozási szerkezetéből adódik. Pest megye mintegy 44 nem mezőgazdasági jellegű településéről 160 ezer dolgozó jár

naponta budapesti munkahelyre. A fővárosi munkaerőhelyet feszített, 1972-ben a szocialista iparban, építőiparban és belkereskedelemben, valamint az állami közlekedési és szolgáltató vállalatoknál mintegy 2—3 százalékkal kevesebb munkavállalót foglalkoztattak, mint 1971. évben.

A leggazdaságosabb, hogy a meglévő — gyakran tízezrével üres — budapesti munkahelyekre fennmaradjon az ingázás, a természetes népességszaporulattal rendelkező megyei települések maradjanak a munkaerő-utánpótlás alapvető bázisai.

Közlekedés

A főváros szerepe a helyi és távolsági közlekedésben egyaránt jelentős. A kormány megtárgyalta és elfogadta Budapest és környéke közlekedésfejlesztési tervének felülvizsgálatakor — 1972 decembereiben — az együttműködés elveit. Az országos bevezető fő közlekedési útvonalak — például a Kerepesi út, a Nagytétényi út, a Szentendrei út, a Soroksári út — egyúttal összekötik a Pest megyei településeket is. A gyorsvasúti HÉV-hálózat Tököl—Ráckeve, Gödöllő, Szentendre vonalán a korszerűsítés elősegíti a kulturáltabb kapcsolatot. Ez annál is lényegesebb, mert jelenleg a környékről a Budapestre irányuló forgalom 19 százalékát a HÉV bonyolítja le. Hasonlóan jelentősek a Budapestre kijáró kék buszok, amelyek — tíz viszonylaton — az utasforgalom 32 százalékát szállítják.

A közlekedésnél, mint egy nagy érhálózatnál, különösen fontos a fejlesztések egyeztetése, hogy közel azonos színvonal alakuljon ki az agglomerációban. Ez bizonyítja, hogy a lakóhelyekről a munkahelyekre minél rövidebb idő alatt, minél kevesebb költséggel utazhassanak a dolgozók.

Szociális-kulturális ellátás

A Pest megyei lakosok jelentős része, mint fővárosi dolgozó, jogosult az egészségügyi ellátásra. Egy felmérés szerint így módon a Pest megyei betegek a budapesti kórházi ágyak 17,5 százalékát, összesen 4500 ágyat vettek igénybe az elmúlt évben. Ez jelzi, hogy bővíteni kell a megyei férőhelyeket, mert Budapesten más városok, falvak betegei is nagyszámú férőhelyet igényelnek. Egy legutóbbi felmérés szerint a fővárosi fekvőbeteg-intézetekbe felvett vidéki betegek aránya tovább növekedett, és túllépte a 28 százalékot. Az életkor meghosszabbodá-

sával — az egyedülállók számának növekedésével — együttjár a kórházi elhelyezésre várók számának emelkedése. A gyógyintézeti ápoltak közül a 60 éven felüliek aránya meghaladja a 25 százalékot. Ezekből következően bővíteni kell a fekvőbeteg helyeket — rekonstrukciókkal, új létesítményekkel a fővárosban és Pest megyében egyaránt. Kedvezőbb a helyzet a járóbeteg-ellátásnál, ahol Budapest rendelőintézeteiben 11 és 30 százalék közötti arányt képviselnek a környező települések lakosai.

A jövő szakembereit — a vonzási körzetből — nagy részben Budapesten képezik ki. A Pest megyei diákok száma az 1972—73. tanévben a középiskolák I—IV. évfolyamán 6 ezer 646. Ugyancsak jelentős számban található a környék tanulói a budapesti kollégiumokban elhelyezve. A fővárosi szakmunkástanuló intézetekben — kollégiumokban is — ugyancsak nagy számban tanulnak a környékről a fiatalok. Vannak szakmák, amelyeknek évfolyamai csak a megyei ifjúsággal iskolázhatók be a népgazdaság részére szükséges mértékben.

Közmű- és egyéb ellátás

A főváros vízkivételi helyei döntően Pest megyében települnek. Indokolt — és gazdaságos is — tehát, hogy a fővárosi víztermelő telepek adjanak ivóvizet azoknak a Pest megyei helységeknek, ahol az a főhálózatról könnyen átvehető. Hasonlóan jelentős a budapesti üzemelelmezés és a bolti kiskereskedelem szerepe a környék lakosainak ellátásában, elsősorban a tartós fogyasztási cikkek-nél. Az áruellátás és szolgáltatási tevékenység mellett az idegenforgalom, az üdülés is — elsősorban a Dunakanyar — összeköti a lakosságot és kedvező együttműködési lehetőségeket ad.

A népgazdaságra érvényes arányos fejlődés törvénye a kapcsolódó településeknél különösen fontos. Az aránytalanságok elkerülésének módja a különböző szinten folytatandó tervegyeztetés a közép- és hosszú távú terveknel egyaránt. A két nagy közigazgatási egység — Budapest és Pest megye — közötti koordináció és együttműködés túlnő a helyi tervek egyeztetésénél, és országos kihatású lehet a tovább gyűrűző területfejlesztési politikában.

Dr. Viszkei Mihály